

СТАНОВИЩЕ

От: професор д-р Мирослава Михайлова Пейчева, УНСС

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ за секция „Макроикономика“, професионално направление 3.8. „Икономика“, по Икономика на обществения сектор и пазар на труда, Институт за икономически изследвания при БАН

Обща информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на секция „Макроикономика“ при Институт за икономически изследвания при БАН. Участвам в състава на научното жури по конкурса, съгласно Заповед №513 от 15.07.2026г. на Директора на Институт за икономически изследвания при БАН. Конкурсът е обнародван в ДВ бр.50 от 02.06.2026г.

Информация за кандидата: обща информация, информация за научноизследователската дейност

Единствен кандидат в конкурса е гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархолева, която е главен асистент д-р при Институт за икономически изследвания при БАН.

Кандидатът притежава образователната и научна степен „доктор“ Професионално направление: 3.8. Икономика, Диплома No/дата: 125 / 05.02.2014 от УНСС. Има завършена бакалавърска и магистърска степен по макроикономика в УНСС.

Работила е като експерт европейски проекти и програми и като бизнес консултант. Водила е лекционни курсове в УНСС пред студенти от бакалавърска и магистърска степен на обучение. Била е и лектор на лекционен курс по Микроикономика в дуална бакалавърска програма по Икономикс с английски език между УНСС и Tianjin Foreign Studies University (TFSU), Китай. Специализирала е в Университет Евора, Португалия. Участвала е в международни проекти. Била е гост лектор Eastern Macedonia and Thrace Institute of Technology, Кавала, Гърция. Притежава сертификат за ISO 9001:2015 Вътрешен одитор система за управление на качеството. Член е на Българската асоциация за европейски изследвания. Била е член на множество организационни комитети за организиране на международни конференции. Владее английски език.

Изпълнение на минималните изисквания и допълнителните изисквания на ИИИ при БАН

По отношение на изпълнението на минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ следва да се отбележи, че представената от кандидата

научна продукция отговаря на нормативно установените критерии съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, както и вътрешните правила на Институт за икономически изследвания при БАН.

В рамките на конкурсната процедура кандидатът представя значителен по обем и разнообразни по характер научни трудове, включващи монографичен труд, доклади и статии.

Важно е да се подчертае, че обемът от публикации не следва да се разглежда единствено като формално покриване на минималните наукометрични показатели, а като резултат от последователна, устойчива и целенасочена научноизследователска дейност.

От съществено значение е, че част от представените публикации са публикувани в научни издания с рецензиране и индексация в международни бази данни. Това обстоятелство показва, че научните резултати на кандидата са подложени на критичен анализ от страна на научната общност и са признати като значими в конкретната научна област.

За съвместните публикации са представени разделителни протоколи.

Обща характеристика на представените научни публикации

Монографията „Публично финансиране на средното и висшето образование в България – резултати, проблеми и предизвикателства“, която е хабилитационен труд, представлява задълбочено изследване на връзката между публичните средства, насочвани към образованието, и постигнатите резултати. Авторът разглежда средното и висшето образование не само като фактор за формиране на човешки капитал, но и като обществено благо със значими икономически и социални ефекти.

Основният извод е, че през последните години публичното финансиране на образованието в България устойчиво нараства, но увеличаването на вложените средства само по себе си не гарантира по-висока ефективност и качество. Особено отчетливо този проблем се проявява в средното образование, където сравнителният анализ със страните от Централна и Източна Европа показва незадоволителни количествени и качествени резултати. Като съществен проблем се откроява слабата обвързаност между финансирането, възнагражденията и реално постигнатите образователни резултати.

При висшето образование се отчита положителният ефект върху заетостта и доходите на завършилите, но едновременно с това се установяват проблеми, свързани с качеството на придобитите знания и умения, регионалните дисбаланси и несъответствието между подготовката на кадрите и потребностите на пазара на труда.

Като цяло монографията защитава тезата, че решението не е просто в повече публични средства, а в тяхното по-ефикасно, диференцирано и резултатно ориентирано използване. Особено важни са подобряването на механизмите за оценка на качеството, обвързването на финансирането с постигнатите резултати и по-доброто съобразяване на образователната политика с демографските, технологичните и трудовопазарните промени.

Част от публикациите на гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархалева са посветени на образованието, образователната структура на населението в България и страните от Централна и Източна Европа (Educational structure of the population in Bulgaria and the countries of Central and Eastern Europe in the context of the green transition and the youth unemployment). Дуалното обучение, както и публичните разходи за образование в България в контекста на европейската интеграция също намира място в научните изследвания на гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархалева. (Trends in Public Expenditure on Education in Bulgaria in the Context of European Integration; Promoting the participation of SMEs in dual training in the context of regional disparities in Bulgaria).

Друга част от публикациите са свързани с темата за икономическите неравенства (Public Sector Impact on Income Inequality in CEE Countries, Wealth Inequality Determinants in the EU Members from the CEE Region, Financial Wealth Inequality Drivers in a Small EU Member Country: An Example from Bulgaria during the Period 2005–2017; „Is Income Inequality in Bulgaria Underestimated in Survey Data?). Анализирани от гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархалева проблеми са актуални и значими. В резултат на проведените научни изследвания авторът стига до някои съществени изводи, сред които са, че: богатството (изследване, проведено в 11 страни от Централна и Източна Европа, включително България) нараства за сметка на средната класа и по-бедната половина от населението. Друг извод, който заслужава внимание е, че данъчните системи в страните от Централна и Източна Европа за периода 1998–2021 г., поради слабата си прогресивност и голямата роля на косвените данъци, не са особено ефективни за намаляване на неравенството. За сметка на това публичните разходи за социална защита и образование имат по-силен ефект за ограничаването на неравенството.

Друг проблем, който задълбочено е изследван от гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархалева е този, свързан със структурната конвергенция на пазара на труда в ЕС – заетост, производителност и заплащане (Значение и факторна обусловеност на структурната конвергенция на пазара на труда в Европейския съюз – теоретични аспекти; Структурна конвергенция на България към еврозоната според разпределението на заетостта сред икономическите сектори; Labour productivity in North Macedonia in the context of the EU integration; Тенденции в разпределението на заетостта сред икономическите сектори в България и еврозоната и други публикации).

Оценка на научните и научно-приложните приноси в представената от кандидата продукция

На база анализа на научните изследвания, проведени от гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархалева, свързани с Публично финансиране на благото образование, неговите ефекти и ефикасност на разходите за средно и висше образование като най-съществени научни приноси могат да бъдат открити:

- ✓ оригинална методологична рамка за оценяване на икономическите и социалните ефекти от висшето образование ;
- ✓ разработения подход за използване на „добавената стойност“ на висшето образование при конструиране на качествени изходни показатели в DEA модел;

- ✓ разработената и приложена комбинирана DEA методика, допълнително надградена за смесения характер на финансирането на висшето образование.

Във връзка с проведените научни изследвания, свързани с неравенство в доходите и богатството: измерване, детерминанти и роля на публичния сектор могат да бъдат открити следните приноси:

- ✓ разработена е методология с панелен модел и се достига до съществен резултат за различната роля на данъчните системи и публичните разходи върху доходното неравенство в ЦИЕ;
- ✓ реконструирано е пълното разпределение на трудовите доходи в България чрез административните данъчни данни на НАП, използвани като алтернатива на анкетните данни на НСИ. В резултат е установено, че анкетните изследвания подценяват неравенството и концентрацията на доходите в горния децил и персентил за 2010–2019 г.

По отношение на научните изследвания, свързани с пазара на труда, като най-съществени научни приноси бих открито:

- ✓ създадената концептуално-теоретична рамка за структурната конвергенция на пазара на труда;
- ✓ разработения и приложен оригинален методологичен подход с панелен бета-регресионен модел за оценка на структурната конвергенция на страните от ЦИЕ към Евророната според секторното разпределение на заетостта;
- ✓ разработената комбинирана методология за оценка на конвергенцията в производителността на труда на агрегирано и секторно равнище.

Описание на представените цитирания

Научните публикации на гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархолева са цитирани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, както и в монографии и колективни томове с научно рецензиране. Редица цитирания има и в нереферирани списания с научно рецензиране.

Въпроси, критични бележки и/или препоръки

В своя монографичен труд, посветен на „Публично финансиране на средното и висшето образование в България – резултати, проблеми и предизвикателства“ гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархолева твърди, че „през последните години публичното финансиране на образованието в България устойчиво нараства, но увеличаването на вложените средства само по себе си не гарантира по-висока ефективност и качество“. Какво следва да се промени в начина на финансиране на средното и висшето образование, за да се постигне желаното качество?

Заклучение (завършва с положителна или отрицателна оценка)

Въз основа на представените по конкурса материали, научната продукция, учебно-преподавателската дейност и установените научни и научно-приложни приноси, давам своята **положителна оценка** за кандидата гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархолева. Считам, че гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархолева отговаря на законовите и допълнителните изисквания на Институт за икономически изследвания при БАН за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, по Икономика на общественния сектор и пазар на труда, и предлагам да бъде избрана на тази академична длъжност.

04.09.2026г.

София

Подпис: